

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

XIX. post Trinitatem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

T. VI
21

DOMINICA XIX. POST DOMINICAM S. Trinitatis, Epistola B. Pauli Apostoli ad Ephesios IIII.

Renouamini spiritu mentis vestrae, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est, in iustitia & sanctitate & ueritate. Propter quod deponentes mendaciam, loquimini ueritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra. Irascimini & nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam uestram. Nolite locum dare diabolo. Qui fur ab aere, iam non fit uir. Magis autem laboret operando manibus suis, quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.

Psalm. 4.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Quomodo nusquam non alibi, ita hic quoque Ephesios admonet Paulus de exuendo homini uetere, & induendo nouo. Dicit igitur: Renouamini spiritu mentis uestrae, hoc est, ad priorem nouitatem, quam Adam pater uester olim habuit antequam peccauit, quando ad imaginem sui creatoris fuit creatus, redite: quam nouitate mentis per peccatum amissam, in se ipso Christus nobis reduxit. Renouari itaque spiritu mentis, est induere (ut alibi idem Apostolus monet) Dominum nostrum Iesum Christum, id est, eius assumere similitudinem & uiuendi formam. Propterea sequitur: Et induite nouum hominem, cuius formam & imaginem in se uobis expressit Christus. Huius conuersationis conformitate uos perinde ac indumento contegite, quo nihil Christo dissimile, aut contrarium in moribus uestris appareat. Itaque hunc nouum hominem Christum induite, qui secundum Deum, id est, sola uirtute Dei, & potentia Spiritus sancti creatus est, in iustitia uera, ueraque sanctitate, absque ulla peccati contagione. Eam ob rem ut illum induere, ad eius similitudinem uiuere, ipsiusque vitam in uobis exprimere possitis, hoc agite, ut deponentes omne mendacium, id est, desistentes mentiri, loquimini unusquisque ueritatem cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra, quorum alterum fallere non decet alterum. Quod si ueristatis & de pristinis moribus quippiam in uobis deprehenderitis, irascimini uobis ipsis. Agite poenitentiam, & nolite deinceps peccare. Aut ita: Irascimini quidem motu irae naturali, ac subito rationem praetueniente (hoc enim permitto, quia ab huiusmodi ira non estis liberi) sed tamen nolite eo usque consentire huic passioni, nolite huic uicio tantum locum dare, ut propterea quicquam agatis, uelitis, aut loquamini, quo peccetis. Sol non occidat super iracundiam uestram. Tantisper nolite iram seruare, ut in crastinam uobiscum perseveret, sed ante uesperum, ante solis occationem, ad tranquillitatem, animique serenitatem redite. Aut ita: Sol iustitiae Christus Dominus non occidat, ac subtrahatur uobis per iracundiam uestram. Non adeo iram finatis uobis dominari, ut lumen diuinae gratiae, aut intelligentiae sol uobis obtenebrescat. Et quia ira malum cogitat, & quomodo

Genes. 1.

Rom. 15.
Renouari spiritu mentis quid sit.

modi
modi
tis fug
barur
Nec a
quod
habeat
mofy
da. I
fiater
E
A
dorm
perau
Euang
rum,
tesq
tuerer
eis. P
ret mi
mare
didici
quod
ta fan
rere,
sentia
rum in
lant,
stus re
Et hin
A
uitate
Red
Iax, n
Nazar
sum in
ceptus
quod s
tem fu
non eu
Videtur

modo perficiat, meditatatur, vos nolite locum dare diabolo, qui per huiusmodi ostium in vos nititur intrare. Si nititur autem intrare, si eius consenseritis suggestionibus, aut si ad iniquitates pristinas redieritis. Idcirco qui furabatur, aut aliud quid peccati huiusmodi exercere solebat, iam non furetur. Nec aliena tollat: quin potius ipse quoque laboret manibus suis, operans quod licitum ac bonum sit opus, unde non solum se honeste nutriat, sed habeat etiam unde tribuat egeno, aut necessitatem patienti. Est enim elemosyna, non de male acquisitis, non de alienis, sed de iuste acquisitis danda. Ideo hic dicit: Operetur quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.

Elemosyna
unde facien-
da sit.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICAE XIX.

post Dominicam S. Trinitatis, Matthaei IX.

Ante hoc Evangelium praesentis huius Dominicae scribit Matthaeus, quomodo cum discipulis ascenderit Iesus in nauculam, & de Galilea se contulerit in regionem Gerazenorum, in nauisq; adhuc constitutus dormierit: orta vero tempestate à discipulis excitatus surrexerit, ventis imperauerit, factaque sit tranquillitas magna. De illa profectioe habuimus Evangelium post octauas Epiphaniae. Itaque cum esset in terra Gerazenorum, occurrerunt ei duo viri habentes daemonia saevi & crudeles, habitantesq; in monumentis, hominibusq; infesti, adeo ut eadem via homines metuerent transire. Veruntamen occurrentibus illis, Iesus eiecit daemonia ab eis. Porro daemonibus petentibus, ut gregem intrarent porcorum, quo fieret miraculum euidentius, concessit: totusq; ilico grex porcorum praecipit in mare currens, submersus est. Quamobrem cum haec oppidani ciuitatis illius didicissent, ad vnum ferè omnes egressi, rogauerunt Iesum ex humilitate, quod creditur, à sinibus suis ut recederet. Aestimabant enim indignos se tanta sanctitate. Potuit tamen nihilominus fieri, ut maluerint Iesu potentia carere, quam stare sub periculo amissionis temporalium rerum per eius praesentiam. Huiusmodi enim timorem colligebant ex miraculo gregis porcorum in mare merforum. Hoc modo hodie sunt multi, qui à se remittere malunt, atque praesentia Iesu carere, quam suos porcellos, id est, illicitos quosque relinquere. Itaque, inde descendens Iesus, redire statuit in Galilaeam. Et hinc sequitur Evangelium hodiernum.

Matth. 9.

Ascendens Iesus in nauculam, transfretauit, & venit in ciuitatem suam.

Rediens Dominus ex regione Gerazenorum per fretum seu mare Galilaeae, nauicula transfretauit, & venit in ciuitatem suam. Si ciuitatem Christi Nazareth quis velit hic nominari, dicere posset primo quidem diuertisse Iesum in ciuitatem Nazareth, quae ciuitas Christi dici poterat, quia erat ibi conceptus & educatus, postea vero se contulisse in Capharnaum, vbi miraculum quod sequitur, fecerit. Nihil enim scribit hic Euangelista, nisi quod in ciuitatem suam venerit, & deinde miraculum in paralytico fecerit: quod tamen non euestigio, sed inde abiens in Capharnaum facere potuit. Probabilius tamen videtur esse, quod communiter sentiunt doctores, ut Capharnaum hic dicatur ciuitas

Nazareth cur
ciuitas Christi
dicitur.
Luc. 1. 2.

OOOO 4 uitas

T. VI
21

Capharnaum
cur dicatur
ciuitas Chri-
sti.

uitas (vt textus habet) sua, hoc est, Christi, non aliam ob causam, nisi quod frequens ibi morabatur, multisque signis & miraculis illam nobilitauerit.

Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto.

Marc. 1.

Audito reditu Iesu, paralyticum quendam Capharnaicæ ad eundem curabant introferre, quem credebant à Domino pijsimo sanandum. Erant autem viri quatuor portantes eum in grabato, siue in gestatorio lecto, vt pauperibus sterni solet. Cum verò ad domum venirent, vbi prædicabat Iesus, nimiam inuenerunt populi multitudinem, adeo vt præ turba non potuerint Iesum accedere. Confortati igitur & excitati fide, ascenderunt super domum, & fracto tecto, seu aperto, submiserunt paralyticum funibus de alto ante pedes Iesu. Nihil enim dubitabant infirmitatem supplicaturam pro misero. Nouerant quoque Dominum misericordissimum, & ad huiusmodi beneficia prouum.

Et videns Iesus fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.

Aduerte quia Dominus Iesus dicitur vidisse, hoc est, attendisse fidem offerentium: vt intelligas non parum prodesse fidem alienam, maximè autem, vbi quis vel per ætatem aut insaniam, aut per infirmitatem sui parum compos est, vt queat habere fidem. Adeo autem huic profuit fides aliena, vt ad infirmitate per illam curaretur: quamuis verisimile sit infirmum quoque habuisse fidem ad Christum. Quomodo enim alioqui se permisisset per tectum submitti, nisi auidus sanitatis sperasset hanc se assecuturum à Christo?

Fides aliena
quomodo
profit infan-
tibus ad salu-
tem.

Hoc modo infantibus & fatuis natis prodest fides parentum, siue offerentium ad baptismum, in quorum fide paruuli baptizantur, mundantur, filij que Dei ac cælestis regni efficiuntur hæredes. Coafide, inquit, fili. Obserua misericordissimum Dominum, vt miserum hunc hominem, quem pharisæi dedignarentur aspicere, filium vocat, ipsum erigens ad confidentiam erga se, & dicens: Confide fili, nam recipies sanitatem, cui maiora quoque, quam est sanitas corporis, conferrentur. Remittuntur enim tibi peccata, quo sanitatem consequaris etiam animæ. Hæc autem verba dicens Dominus Iesus creditur displicentiam, contritionem que peccatorum (sine qua adultis non remittuntur peccata) infudisse paralytico. Nemini tamen hic videatur mirum, quod homini, paralytico & quærenti sanitatem peccata primum remiserit, quam ab ægritudine liberauerit corporis. Voluit enim nos docere peccata nostra haud raro multorum, puta aduersitatum, infirmitatum que nobis esse occasionem & causam. Antequam igitur plenam illi contulit sanitatem corporis, & propulsata manifesta infirmitate, prærogauit illi animæ (quæ potior erat) sanitatem, instar medici boni, qui primo data purgatione vitiosorum humorum, sanitatem paulo post introducit.

Peccata no-
stra multo-
rum malorū
sæpe occasio-
nem.

Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se: Hic blasphemat.

Audierunt scribæ & pharisæi Christum dixisse: Remittuntur tibi peccata tua. Quæ verba, tamethi alius quispiam dixisset homini, potuissent in meliorem partem interpretari, vt sensus esset: Remittuntur tibi peccata tua,

scilicet

scilicet à Deo. Verum nihil moderatum de Christo sentire poterant scribæ & pharisæi, sed omnia ad calumnias verba eius trahebant. Mox enim invidia stimulante Christum insimulabant præsumptionis, arrogantia quæ, qui sibi cum purus ac solus esset homo, diuinitatem ascriberet remittendo peccata, quod esset blasphemia. Quis enim peccata potest, inquit, dimittere, nisi solus Deus? Credatis igitur scribæ Christum Deum, & non erit ambiguitas aut murmur.

Sciendum hic, blasphemiam committi posse triformiter. Aut Deo attribuendo quod Deo non conuenit, vt est peccare, ignorare, errare, impotentem esse, &c. Aut ab eo remouendo, siue in eo negando, quod ei competit: vt negando eum summè bonum, Omnipotentem, &c. Aut creaturæ ascribendo, quod solius est Dei. Et hoc tertio modo putabant scribæ & pharisæi Christum blasphemare. Credebant enim eum solum hominem, qui quod Dei est proprium, sibi arrogaret. Legerant enim de Deo scriptum: *Ego sum qui deo iniquitates tuas propter me.* Verum duplici argumento probare se voluit Dominus Iesus non blasphemare. Primo enim ostendit sibi in hoc vt sequitur, inesse diuinitatem, quia notas sibi esse monstrabat aliorum cogitationes, quod nihilo fecius solius erat Dei. Quis enim nouit quid in corde agatur hominis, nisi solus Deus? Deinde quod rectè dimiserit homini peccata, per sequens probat miraculum, quo eum ab infirmitate liberat, sanitateque restituit.

Et cum vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit: Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: Remittuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge & ambula?

Non credebant scribæ & pharisæi Dominum Iesum aliud quam purum esse hominem. Idcirco scandalizabantur sæpius in Christi sermone & eius operibus. Veruntamen scandalum hoc sibi ipsi sumebant. Fecerat enim Dominus Iesus, & ostenderat illis tot signa & virtutes, vt merito non possent dubitare, sed asserere etiam cogere, nisi inuidia illos excecasset, non humana, sed diuina virtute illa fuisse patrata. Itaque Christus eorum cogitationes detegens, dicit: Vt quid mala cogitatis in cordibus vestris? Quasi diceret: Me dicitis blasphemantem, qui dico paralytico: Remittuntur tibi peccata tua, cum solus peccata remittat Deus. Si non creditis me potestatem habere dimittendi peccata, dicite mihi, qua potestate ego cogitationes cordium vestrorum cognosco secretas, cum æque Dei sit solius peccata dimittere, & recordis intueri secreta? Quid est facilius, id est, minoris potestatis, dicere: Remittuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge & ambula? Aequè virtutis sanè est vtrunque. Vtrunque enim diuinam exigit virtutem atque potentiam infinitam, nisi quod in hoc differentia est. Nam in corporali miraculo aduertere potestis eius potestatem, per remissionem autem peccatorum, cuiusmodi, & an sequatur effectus, aut virtus, ignoratis.

Vt autè sciatis, quoniam filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Et surrexit, & abiit in domum suam.

PPPP Vt vo-

T. VI
21

Vt vobis certum sit licere filio hominis, hoc est, filio virginis (nullum enim habuit patrem in terris Filius Dei) absque blasphemia dimittere peccata, videbitis quod facturus sim miraculum, quo cognoscatis non humana virtute, sed diuinitate me niti. Mandat itaque paralytico, dicens: Surge, tolle lectum tuum. Quare tolli lectum iubet? Ne phantasticum puretur miraculum: & vt lectum tollere possit atque portare, qui à quatuor viris huc fuerat portatus. Probat autem bifariam hoc miraculo se esse Deum. Primo, quia propria virtute illum infirmum curat, quod solius Dei est. Secundo, quia infirmum hunc sanauit in testimonium diuinitatis suæ, quo murmurantes conuinceret, non falso sibi diuinitatem arrogasse, sed verum se dicere, nec blasphemare, si dicat se Deum, aut si etiam peccata dimittat. Hoc namque miraculum non potuit esse nisi à Deo, cum per naturam hæc infirmitas hoc modo, id est, tam subito & nullo adhibito medicamento, profus fit incurabilis. Et cum ipsum miraculum fieret in testimonium diuinitatis Christi, quo probaret se verè esse Deum, veraciter esse quæ prædicabat, ideo non potuit non verum testari. Alioqui Deus, qui in huius rei testimonium & confirmationem verborum & operum Christi hoc fecit miraculum, astruxisset (quod impossibile erat) mendacium, aut mentienti suffragium præstitisset.

Deum se esse
pt. bat. Chr.
sus bifaria.

Videntes autem turbæ timuerunt & glorificauerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.

Turbæ timebant videtes Iesum peccata dimittere, videntes eum secreta cordium manifestare, & in horum testimonium confirmationemque videntes eum non orando, sed imperando morbos incurabiles fugare. Fuit hic timor reuerentiæ. Siquidem hinc mirabilem Christi perpenderunt sanctitatem, dignitatemque. Et quamuis nondum crederent ipsum Deum, crediderunt tamen illum sanctissimum virum diuina virtute plenum, quomodo Nicodemus de illo sensit, dicens: *Scimus quoniam à Deo venisti magister*, scilicet nobis missus. *Nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi Deus fuerit cum eo.* Fatebatur Deum per illud operari, non fatebatur eum esse Deum. Sic turbæ præ illius reuerentiæ & admiratione timebant, & glorificabant Deum, gratias & laudes illi offerentes, quod tantam potestatem, vt hæc tria, quæ paulo ante dixi, Christus potuisset, dedit hominibus, id est, Christo, quem hominem tantum putabant. Ex consideratione itaque sanctitatis Christi, ex consideratione magnitudinis eius resiebant in considerationem quoque suæ paruitatis, vilitatis & iniquitatis: quare etiam diuinæ iustitiæ contra se rigorem non immerito formidabant. Et de hoc hæc tenus.

Timor reuerentiæ
erga
Christum.
Ioan. 3.

Peccata cur
dimisit
Christus.
Infirmo an-
tequam sani-
tate restitu-
turi.
Psal. 111.
Tob. 12.
Hebr. 12.

Cæterum, quod in Euangelio hoc & miraculo ante peccata dimisit infirmo, quam illi corporis restituerit incolumitatem, non ociosum est. Haud dubium namque, si non aliud vel hoc significatur nobis, multa, quemadmodum Psalmista ait, flagella esse peccatoris, & misericordissimum Patrem se exhibere Deum, quando hic flagellat. Siquidem ego, inquit, quos amo, arguo & castigo. Et Paulus: *Flagellat autem omnem filium, quem recipit.* Quocirca & hic paralyticus, & alij item multi quotidie doloribus, infirmitatibusque ex-

erant
cuius
ferua
mule
tur m
pecca
candi
mar
rum
mens
post
Deus
tū, v
fa ylt
sara s
obedi
num
agnit
super
vexat
fratr
mode
quod
dari a
tionem
stres
rodes
corro
quoq
tio, in
dit ce
Christ
tem e
eius p
man
Qu
solor
lat me
men
sed ad
disced
tus in
bia, au
tur, n
Qui
lius in

ercentur, ut ab illis delectationes, desideriaq; separantur peccatorum. Quod cuiuscunque id fiat, salubriter fit, & gratias agat clementissimo Patri, qui non seruat illi vindictam in diem extremæ vltionis. Est tamen aduertendum, Infirmis tribulationum causa multiplex.

multiplicem esse causam infirmitatum, aut tribulationum, quare indignatur mortalibus. Primo namque id contingit in vltionem, ac purgationem peccatorum, puta ut eruantur delinquentes à mala voluntate, libidineq; peccandi. Hoc in Osea per adulteram mulierem nobis insinuat, quæ relicto marito suo post amatores suos cucurrerat, & per tribulationes, miseras, arumnasq; compulsa ad primum redire statuit maritum, figuram in se exprimens animæ peccatricis, quæ relicto, spretoq; Deo, vadit post desideria, & post concupiscentias suas. Veruntamen sæpenumero misericordissimus Deus, illi miseretur, & sepius viam eius spinis tribulationum & infirmitatum, ut etiam volens ire post peccata sua, non possit, donec in se tandem reuersa vltro dicat: *Reuertar ad virum meum priorem*, cui scilicet in baptismo despõsata sum, *quia magis mihi* (ut Propheca dicit) *bene erat tunc*, quando scilicet Deo obediens ei adhæsi, quam nunc, dum sequor concupiscentias meas, & denonum studia imitor, illis seruans. Hoc modo Nabuchodonosor ad sui est agnitionem per calamitates reductus, ut daret gloriam Deo, contra quem superbus se erexerat. Hoc modo Manasses in carcere penituit, deditq; illi vexatio intellectum. Hoc deniq; modo Maria soror Moysi, quæ detraxerat fratri, lepra percussa respuit, manifestam Dei plagam in se agnoscens. Hoc modo Ozias quoque rex præsumptionis atque temeritatis pœnas dedit: & quod speratur, correctus est. Secundo, contingit infirmitates, aut supplicia dari ad vltionem peccatorum, ad exterminium scilicet hominis, & inchoationem æternæ pœnæ. Hoc modo Dathan & Abiron, quos rebelles, detractores, contumacesq; Deo illis iusta reddete terra deglutiuit. Hoc modo Herodes per elationem, alijsq; facinoribus delinquens, percussus est à Deo, & corrosus vermicibus expirauit. Similem exitum Antiochus habuit. Pharaos quoque inter flagella nõ melior, sed durior factus, tandem malè periit. Tertio, infirmitas inducitur ad gloriam Dei manifestandam. Huiusmodi accidit cæco à natiuitate, quem Dominus illuminauit. Nam interrogantibus Christum eius discipulis, an hic peccasset cæcus, an eius parentes, quamobrem cæcus nasceretur: respondit Dominus Iesus, neque hunc, neque parentes eius peccasse, seu peccando id commouisse, ut cæcus ille nasceretur, sed ut manifestaretur gloria Dei.

Quarto, infligitur aduersitas ad humiliationem, cuiusmodi Paulo Apostolo accidit, qui de seipso confitetur, dicens: *Ne in ignitudo reuelationum exolat me, datum est mihi stimulus carnis meæ angelus Satana, qui me colaphizat*: quæ tentatio, ut illi accidisse intelligeretur, non ad illius destructionem, sed ad adificationem, sequitur mox: Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet à me, & dictum est mihi: Sufficit tibi Paule gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Quid est virtus in infirmitate perficitur Superbia, aut complacentia propria ex bene actis rebus, seu in donis Dei humiliatur, ne bona quoq; nostra & dona Dei nobis sint in animæ iacturâ seu ruinâ.

Quinto afflictiones, calamitatesq; eueniunt homini, ad ostendendam illius innocentiam, ad patientiam commendandâ. Huiusmodi fuit Iob, cuius

T. VI
21

Iob 1. innocentia, simplicitas, perfectioque vt omnibus nota fieret, probari ac manifestari illum oportuit ad nostram adificationem, quo nobis exempla quoque virtutum in eo latentium erumperent, atque ad imitationem nos inuitarent.

Aduersitates cum patientia & moderata tolerantia esse.

Pro peccatis nostris quid Deo offeramus.

Ephes. 2.

Quocirca vos filij estote patientes & mites absque murmuratione in omnibus aduersitatibus, quae veniunt super vos. Accipite eas de manu benignissimi Patris. Nolite infirmitates corporum importunè deprecari, magis orate Deum, vt vobis patientiam & fortitudinem ad sustinenda aduersa tribuat, quam vt à calamitatibus omnibus eripiat. Pro peccatis vestris eadem, quae ille pro vobis passus est, eidem offerite. Quae vos autem patimini, non tanti aestimeris, vt digna sint, quae pro peccatis vestris illi audeatis offerre. Nimis enim est modica in his virtus. Quare, vt dixi, indigna iudicate, quae pro peccatis vestris in satisfactionem Deo offeratis: sed, vt dixi, eius satisfactionem sufficientem ac dignissimam illi pro vobis offerite. Si verò bonialiquid agere vos contigerit, aut mali pati quippiam, hoc Deo ad eius gloriam, ad eius honorem, ad eiusque beneplacitum offeratis. Diues est enim Deus in miserationibus, hic tamen nos liberos nusquam citius à peccatis faciet, quam in sanguine suo, in morte sua, in vulneribus suis, in penis ac virtutibus suis. Hoc nobis omnibus piissimus Dominus noster Iesus Christus concedat, qui cum Patre & Spiritu sancto Deus viuunt benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

De poenitentia, confidentia & cogitationibus malis.

Matth. 4.

Naucula poenitentiae nobis ad patriam esse transfretandum. Ephes. 2. Hebr. 13.

Ascendens Iesus in nauiculam transfretauit & venit in ciuitatem suam, Matthaei IX. Dominus Iesus, qui Petro concessit, vt ambularet super mare, ipse nauicula vti voluit, quo per fretum seu stagnum maris transiret. Docere quoque in hoc nos voluit, qui in patriam nostram redire nitimur, vt hoc zeo, quo viuimus, & quo non aliter, quam in mari sumus, transfretantes nauicula debeamus vti poenitentiae, qua transuehamur ad patriam seu ad ciuitatem nostram. Haec est ciuitas, cuius Apostoli, alijque Sancti non fuerunt hospites & aduenae, sed ciues & domellici Dei: ad quam sumus nos quoque creati, ad quam sumus per Christum redempti, cuiusque vt sumus ciues, sumus adoptati. Haec est illa ciuitas, quam futuram inquirimus, non habentes hic interim aliam ciuitatem. Quia autem omnes peccatores sumus, ideo cunctis etiam nobis poenitentia est necessaria.

Matth. 9. Marc. 1.

Matth. 7. Poenitentia cur in seculo difficile possit rectè impleri. x. Tim. 2.

Haec poenitentia in omni loco, in omniq[ue] statu agi, seruariq[ue] potest, nisi quispiam sit status, officiumve aut ministerium, quod absque peccatis exerceri non possit: hunc statum relinquere oportet, sicut Matthaeus telonarij reliquit officium. Quamuis autem poenitentiam facere in omni statu licitè (vt dixi) quis possit, difficile tamen est eandem, praesertim quo ad dignos fructus poenitentiae, rectè impleri in seculo, & in conuersatione hominum, vbi eorum inueniuntur ante, qui à poenitentia retrahant, quam vnus qui adhortetur. Omnes enim, qui pie vo-unt viuere in Christo, poenitentiam patientur. Et hoc quidem olim ante mille quingentos annos ita scriptum est, quando feruebat deuotio, quando ardebat charitas in omnibus. Quid hodie.

hodie fit, ubi ex diametro sanctis institutis bene viuendi repugnatur? Quis volens sua pauperibus distribuere, & Christum pauperem sequi, non deridebitur, dehortabitur? & si perseverauerit, non ut insanus despicietur? Tanta est nunc malitia temporum, ut magis, qui abstinet mundo, reprehendatur ac subfannetur, quam qui seruit. Quamobrem cum Dominus dicat: *Vident homines opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in calce est* (quod tamen de operibus bonis necessarijs, & ad quos tenemur, maxime intelligendum est, non de singulis arbitrarijs aut supererogatorijs, quae propria quis sibi deuotione praescribit) hodie tamen tanta est hominum corruptio, tanta corruptorum multitudo, ut penè dicendum sit: Abscondita sint opera vestra bona coram hominibus, ne videant, & derideant, persequantur, scandalizentur & peccent. Dixi igitur inter homines difficulter poenitentiam posse obseruari. Fuerunt eam ob rem ad poenitentiam olim instituta monasteria, quo tam à gloria mundana, quam à mundi persecutione liberi poenitentes Deo seruirent. Sed hic status quoque hodie persecutionem patitur. Quem certè quisquis nunc quaerit, quando contemptus est status ille mundo, maiori est praeconio laudandus, maiorisque deuotionis sperandus futurus, quam si olim quis monachatum, quando is tum erat status gloriosus, petisset. Vbi igitur monastice adhuc viuere licet, atque Deo seruire, ibi tranquillo magis animo Deo seruitur. Neque enim, ut apostatae monachi quidam statui illi detraxerunt (qui impudenter illum quoque reliquerunt) ibi caeremoniae solae sunt. Nam in monasterijs bene institutis vigilatur, ut sit pax animi, fratrum concordia, charitas, corporum maceratio, mortificatio vitiorum, puritas cordis, salus animarum, & exornatio virtutum. Ibi namque certatim boni monachi pro virtutibus, puta pro humilitate maiori, pro mansuetudine, pro deuotione ac pietate in Deum contendunt, ibi magis proficere indies conantur. Ibi se denique Deo ac propter Deum hominibus subijcere quotidie magis satagunt.

Ad huiusmodi aliquod monasterium tibi properandum foret, qui pro peccatis tuis poenitentiam agere instituisti, aut qui vitam tuam omnem cupis Deo sacrificare. Quod si obtinere tibi non contingat, in domo tua ab illis hominibus separatus monachum age, fuge loca publica, & hominum, quantum potueris, ceteris, vitae ab hominibus & curis abstractus: parum aut vix loquere, studio & orationi insiste: delectationibus sensuum repugna, ac voluptates, quae necessariae non sunt, naturae proscinde. Et in hoc modo viuendi tanquam in neuicula persevera. Bonum quidem est in monasterio ac religione viuere, in qua, ut diuus Bernardus expertus dicit, homo viuit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cauius, quiescit securius, irroratur frequentius, purgatur citius, moritur confidentius, remuneratur copiosius. Sed bonum est etiam, cui religionis monasticae status, aut non quadrat, aut non conceditur in domo sua abstractam vitam ab hominibus solitariamque agere, & sanctis exercitijs Deo vacare. Sic igitur prima haec eruditio Evangelica, ut per poenitentiam transiremus in ciuitatem, & patriam nostram: decundo, instruat nos quod Christus monuit paralyticum ut confideret. Multa namque & magna impetrare potest confidentia ad Deum. Scindendum tamen confidentiam esse triplicem. Prima enim mutata est confidentia,

Matth. 19.
Marc. 16.
Luc. 15.
Marc. 10.
& 11.
Malitia istorum temporum quanta.
Matth. 5.

Monasteria cur salubriter instituta sint.

Religiosi bonorum vitae qualis sit.

Poenitentiae fructus dignos facere volentibus quid agenda sit.

Bernardus. Religiosis praecipit quae sint.

Confidentia triplex quomodo differat.

T. VI
21

Eccle. 1.
Psalm. 16.
Sapient. 17.
Confidentia
presumptuo-
sa quam mul-
tos fallat.

cum quis de Dei misericordia presumens, aut tam faciliter eam sibi promittens, vt super misericordia diuina peccet. Quia enim, vt Ecclesiastes habet, non profertur cito contra malos sententia, absque vilo timore filij hominum perpetrant mala. Hac confidentia multiplici modo fallit diabolus hominem. Aut enim Dei misericordiam tam magnam bonitatemq; promittit, vt iustus esse Deus definat, vindicetq; malorum. Aut sibi ipsi pollicetur poenitentiam se facturum, gratiam Dei se impetraturum, emendaturumq; omnia ante mortem. Hæc inquam, omnia inanis, humana, fallaxq; presumptio sibi pollicetur, quæ tamen nihil potest præstare, propterea quod in Dei dono & manu sint hæc omnia constituta. Nisi enim Dominus te ad poenitentiam induxerit, nisi contritionem infuderit, & gratiam emendandique contulerit voluntatem, frustra de te aliquid tibi, quod minime tua est facultatis, promittis. Mirum quoque est valde, quod tam stultam habemus confidentiam, cum milles, si volumus, ante oculos videmus, quam difficilis, quam imperfecta, quam desolata, quam diffidens, quamq; raro vera sit poenitentia, quæ differtur vsque ad finem. Quid ergo speramus, aut quid præsumimus, cum aliter contingere ferè cernimus in omnibus, quam imparari scilicet ad moriendum, quam inuiti, quam tristes, & interdum amentes, & muti moriuntur? Si tibi, quod verisimile est, contigerit, vbi tunc erit presumptio tua dicens: In fine ego poenitebo? Modo igitur hoc cogita, modo noli esse securus de peccatis tuis, sed libera te ab eis, vt in securitate viuas, quanta à bona conscientia potest haberi, & moriaris.

Stultitia ho-
minum ma-
xima que sit.
Eccle. 9.

Cæterum malè agere, & securum interim esse, stultitia est stultius. De his loquitur Ecclesiastes dicens: *Sunt impij qui ita sunt securi, quasi insorium saltu habeant.* His certè nihil insipientius. Quid enim tam presumptuosum, quam malè viuere, & bonum finem expectare? De his autem loquor, qui poenitentiam hic renuunt, qui conuerti ad Deum nolunt, emendationemque vitæ vsque ad mortem, hoc est vsque dum peccare amodo non possunt, differunt. Ad hanc fiduciam pertinet promittens sibi vitam longam, persuadere sibi dies multos, singulare robur & sanitatem, credereque se diu viuaturum. Quapropter in Sapientia libro dicitur: *Spes impij quasi lanugo est, quæ à vento tollitur, & tanquam spuma græuis, quæ à procella dispergitur, & tanquam fumus, qui à vento diffusus est, & tanquam hospitis vnus diei memoria prætereuntis.*

Sapient. 7.

Confidentia
fraudulenta.
Hierem. 17.
Psalm. 115.

Secunda confidentia est fallax & fraudulenta. Ea scilicet, quam quis habet in aliqua creatura, aut in aliquo dono naturæ, seu gratiæ gratis datæ. Scriptum namque est: *Maledictus qui ponit carnem brachij in suum,* hoc est, qui confidit in homine. *Bonum enim est confidere in Domino, quam confidere in homine.* Quando in homine confidis, in quo confidis? In eo profecto qui seipsum dum miser est, iuuare non potest. In eo, inquam, confidis, quem nescis, an crassina sit luce futurus. *Benedictus itaque vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius.* Nec gloriatur sapiens in sapientia sua, nec vir fortis in robore suo, sed in eo quod agnoscit, diligitque Dominum, in quem omnem suum iactat cogitarum. Porro si in diuitijs confidis, scito te esse stultum, quia diuitiæ te non liberabunt in die mala. Et ideo dicit Sapiens: *Qui confidit in diuitijs, corruet.* Et in Baruch scribitur: *Vbi sunt qui argentum thesauri-*

Hierem. 17.
Hierem. 9.
Psalm. 54.
Prou. 11.
Baruch 3.

L. A. B.

ant. & aurum in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum, Sequitur autem post pauca: Exterminati sunt & ad inferos descenderunt, & alij in loca eorum surrexerunt. Tertia confidentia seu fiducia est sancta, bona & commendata, qua omnis alia fiducia abijcitur, vt in Deo solo confidatur. Beati igitur omnes, qui confidunt in eo. Nemo enim in eo confidens vnquam derelictus est. Ideo hortatur Psalmista dicens: *Spera in eo & ipse faciet.* Et Ecclesiasticus: *Respicite filij nationes hominum & scitote quis nullus sperauit in Domino & confusus est. Quis enim permansit in mandatu eius, & derelictus est?* Extendit autem hęc co. fiducia se ad quatuor. Primo, vt confidas Deo de temporali provisione, vt Psalmista monet: *Lacta cogitatum tuum in Dominum, & ipse te enutriet.* Et Petrus: *Omniem, inquit, sollicitudinem vestram projicientes in eum, nam ipsa cura est de vobis.* Idcirco miro studio hortatur nos veritas, vt ab inutili illa sollicitudine abstinemus, dicens: *Nolite solliciti esse, dicentes. Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim Pater vester celestis quia hu omnibus indigetis. Quarite autem primum regnum Dei, & omnia haec adicientur vobis.* Porro diuinam prouidentiam cui confidamus, praesolari nos conuenit, considerantes tria in Deo. Primo eius paternam conditionem: pertinet enim ad patrem prouidere filijs suis, vt in Luca Christus dicit: *Si vos cum filiis mali, nolite bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester bona dabit peccantibus se?* Item quę: *Quomodo miseretur pater filiorum, miserus est Dominus timentibus se.* Secundo, considerando Dei solitam benignitatem. Ita enim de patribus nostris legimus, quod illorum curam habens necessaria in omni defectu illis administravit. Nam quis precepit coruo vt pasceret Heliam, adferens ei carnes & panes, iuxta torrentem Carith? Aut quis torrente exiccato apud mulierem viduam religiosam illum sustentauit in Sarepta Sidoniorum, nisi is qui dixit: *Precepi enim mulier vidua, vt pascat te?* Nonne filijs Israel, deficiente farina quam secum sumpserant ex Aegypto prauit manna, quo illos pasceret de celo? sicut scriptum est. *Angelorum esca nutriti populum tuum.*

Tercio, pensando Dei liberalissimam dispensationem, qua homines & iumenta pascit, volucres caeli, & pisces maris: *Respicite, inquit, volatilia caeli, quoniam non serunt neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester celestis pascit illa.* Et adiciens: *Nonne, inquit, vos pleris estis illis?* Hęc fiducia seu confidentia modum ponit atque resistit auaritię & tenacitati, suam sollicitudinem abigit, diffidentiam castigat, prouocatque ad dandam elemosynam. Confidentia enim non timet defectum. Contra verò, qui confidit in diuitijs suis corrumpit, vt dicit Sapiens. *Nimia enim sollicitudo id agit vt plerumque careamus necessarijs. Quia enim prudentię & curę nostrę nimium fidimus aut tribuimus, sicut Deus aduersa omnia occurrere, quo videamus, quam nihil nobis nostra sollicitudo conferat, nisi Deo autore & direttore.* Secundo, confidas Deo pro obrinenda peccatorum venia. Ad quod hodie quoque in Euangelio hortatur Christus paralyticum, dicens: *Confide fili renittitur tibi peccata tua.* Ad hanc fiduciam inuitat similiter, nosq; roborat tris consideratio. Primo, ingenita bonitas, atque naturalis misericordia Christi, qui ore suo benedicto dicit: *Miseri, ordiam volo, & non sumisum.* Ipse namque ad dandum & parcendam est promior, quam nos ad accipien-

ibidem.

Confidentia
sancta quę
psalm. 2.

psalm. 36.

Eccle. 2.

Fiducia in
Deo ad quę
quatuor se
extendat.

psalm. 54.

1. Pet. 5.

Math. 6.

Fruentia
diuinā prę
solantibus
uia confida
randa esse.

Luc. 11.

Psalm. 102.

1. Reg. 17.

ibidem.

1. Cor. 16.

Num. 11.

Sapient. 14.

Math. 6.

ibidem.

ibidem.

Fruent. 11.

ad fiduciam
obtinendi pec
catorum venia
quę ista m
uitent homi
nem.

Olea 6.

Math. 9.

T. VI
21

1 Timoth. 3.
Ioan. 2.

Luc. 9.

Etix. 10.

Roman. 2.

Psalm. 98.

Fiduria in

Deo habenda

in tenta-

tione ex qui-

bus tribus

augetur.

Psalm. 54.

Ioan. 3.

Psalm. 6.

Genes. 15.

2. Corin. 10.

Hebr. 10.

Beatus in de

beatitudinē

futuram ob-

tinendi fidu-

tiā ex qui-

bus tribus

fulcitur.

Matth. 19.

Matth. 20.

Luc. 12.

Hebr. 10.

Gene. 4.

Ioel. 2.

Confidentia

sancta quā

firmabile do-

nam & qui-

eam habet

dum. Secundo, Dei incarnatio, quæ aliud nobis non loquitur quam veniā & misericordiam, vt ad Timotheum scribit Paulus dicens: *Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere.* Et Christus: *Filius hominis non venit in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum.* Et in Luca: *Filius hominis non venit homines perdere, sed saluare.* Tertio patiens Dei expectatio. Vnde Esaias: *Propterea expectat Dominus vt misereatur vestri.* Et Paulus: *An ignoras, quia benignitas Dei ad penitentiam te adducit?* Tertio, confidas Deo pro ereptione in tentatione. Quapropter in Psalmo dicit Dominus: *Clamauit ad me & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum.* Iacta igitur cogitatum tuum in Dominum, & ipse te enutriet. Augeri autem in nobis & crescere debet confidentia illa pariter ex tribus. Primo, ex hostium depressione, de qua Christus discipulis loquitur, dicens: *Confidite, quoniam ego vici mundum.* In Christo igitur confide & vices, eius victoria tua est, eius virtus tua est, eius innocentia salus tua est. Secundo, ex tui protectione. Dominus enim protectio: *vita mea à quo tripudabo.* Qui ad Abraham loquens: *Noli, inquit, timere Abraham. Ego protector tuus sum.* Tertio, ex diuina bonitate. Adeo enim bonus est Deus, vt ultra vires tuas nolit te grauari, sicut Paulus dicit: *Fidelis Deus qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt postea sustinere.* Quarto, confidas Deo in gloria expectatione, omniumque bonorum remuneratione. Idcirco Hebræos Paulus admonet dicens: *Nolite amittere confidentiam vestram quæ magnam habet remunerationem.* Hæc autem confidentia futuræ beatitudinis simili modo fulcitur ex tribus. Primo, ex cōuentione seu promissione. Ita enim nobis Dominus promisit, nam interroganti se quid faceret, vt vitam æternam possideret, respondit: *Si vñ ad vitam ingredi, serua mandata Dei.* Item de his quos in vineam conduxit Dominus, in parabola Euangelica dicit: *Conuentione autē facta ex denario diurno, misit eos in vineam suam.* Item ad Apostolos: *Vos qui permansistis mecum in tentationibus meis, sedebitis mecum in regno meo super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel.* Secundo, fulcitur, augeturque ex nostra redemptione, hoc est, ex Christi passione. *Habemus enim, vt Paulus dicit, fiduciam in intronũ sancto: um in sanguine Christi.* Quæ enim est alia fiducia nostra, aut quæ spes, quæve cōsolatio, quam in sanguine Christi, qui melius efficaciusque pro nobis ad Patrem clamat quàm sanguis Abel? Tertio, fulcitur hæc confidentia ex oratione nostra. Siquidem *quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit.* Sciendum tamen confidentiam sanctam nobilissimum esse donum quod nec fallere, nec falli potest, vt pote bonitati soli diuine innitens, quamuis nulla confidentia debeat dici sancta in eo, qui Dei mandata cum possit, non vult obseruare, nec in eo, qui Dei licet seruet mandata, in obedientia tamē sua, hoc est, in sua perfectione confidit, huicque inicitur: sed tantum ille veram habet confidentiam, qui quantum nouit, quantum potest, Deo placencia agit, in his tamen confidentiam suam non ponit, sed in meritis ac passione Christi tantum confidit. Pro hac confidentia debemus Dominum continuo atque perseveranter orare. Tertio ac postremo instruat nos, quod Dominus reprehendens scribas: *Vt quid inquit, cogitatis mala in cordibus vestris? Si cogitationes malæ non essent peccata, non eas Christus reprehenderet,*

DOMINICAE XX. POST TRINITATEM.

673
Cogitationes
malæ an sint
peccata.
Matth. 15.

ret, Nam cum Pharisei discipulos Christi notarent, propterea quod non laubant manus suas manducaturi, Dominus illos excusans, dicebat. Non lotis manibus manducare, non coinquinat hominem: sed ea quæ de corde exeunt, hæc sunt quæ coinquinant hominem: & exempli gratia multa, quæ de corde exeunt coinquinantia hominem recensens, nominat etiam cogitationes malas. Sunt igitur cogitationes malæ cauendæ. Quæ, inquis sunt malæ: Hæc scilicet, quorum opera si fierent, essent mala aut damnabilia, horum etiam cogitationes sunt noxiæ & malæ, non quia sunt nudæ cogitationes tantum & phantasiæ, quantum attinet ad actum cogitandi, sed ut sunt peccatorum cogitationes, quarum res cogitatæ delectant, tamen si cõsensu repugnet ad operandum, non tamen repugnat in cogitationibus rerum cogitatarum ad delectandum, seu ad corde voluptuandum in illis. Prohibet autem adeo Dominus peccatum, ut nolit seruos suos neque opere, neque lingua, neque affectu, neque delectatione consentire per rationem peccato. Iterum dico, adeo tibi Deus prohibuit peccatum, ut nolit non solum ut agas peccatum, sed etiam nolit, ut tu illud velis, optes aut diligas: imo nolit ut sponte sinas affectu tuum esse inclinatum peccato, aut ut in peccato, hoc est, ut in re cogitata quæ peccatum est, sponte delecteris voluptuerisque, ut sic sæpe in his qui carnalia meditantur. Potest tamen fieri, ut tentatio carnalis, aut in carne, aut in imaginatione & affectu te inuitum molester, imo etiam secundum rationem inuitum sensualem appetitum tuum delectet, & sis nihilominus absque periculo mortalis peccati. Non potest autem (ut doctoribus sanctis placet) fieri, ut quis voluptatis aut delectationis animi gratia in peccato mortali cogitato (etiam si nolit illud facere) delectetur animo delibato, & in delectationem rei cogitatæ consentiat absque periculo mortalis peccati. Quod à nobis auertat Iesus Christus, Dei Filius in secula benedictus, Amen.

Cogitationes
quæ nam sint
malæ.

DOMINICA XX. POST DOMINICAM S. Trinitatis, Epistola B. Pauli Apostoli ad Ephesios V.

Videte quomodo caute ambuletis. Non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria: sed impleamini Spiritu sancto, loquētes vobismetipsis in Psalmis & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino: gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo Patri subiecti inuicem in timore Christi.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

An te monuerat Apostolus Ephesios tenebrarum operibus non communicare, nec horum participes fieri: magis autem ea redarguere. Hic autem admonet, ut cauti ambulent atque prudenter, dicens: Videte, ac sagaciter vobis prospicite, quomodo prudenter & caute ambuletis, circumspiciendo vobis in omni loco & opere, quomodo teneationum insipientes.

Ambulandis
quomodo
sit caute &
prudenter.

QQQQ dias,